

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEL FOGLALKOZÓK ÉS
ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA.

SZERKESZTŐ:

BEDŐ ALBERT,

ORSZÁGOS FŐERDŐMESTER.

FŐMUNKATÁRS:

DIVALD ADOLF.

HUSZONKETTŐDIK ÉVFOLYAM.

I—XII. FÜZET.

1883.

MEGJELENIK MINDEN HÓNAPBAN.

Ára egy évre, azok számára, kik az Országos Erdészeti-Egyesületnek nem tagja 8 frt. Az egylet azon alapító tagjainak, kik legalább 150 frtot alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítvány kamat beküldése mellett ára 3 frt. Rendes tagoknak a 8 frt évdíj fejében szintén ingyen küldetik meg.

Könyvárusoknak százalék nem adatik, valamint egyes füzetek sem adatnak el.

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
KÖNYVTÁRA.

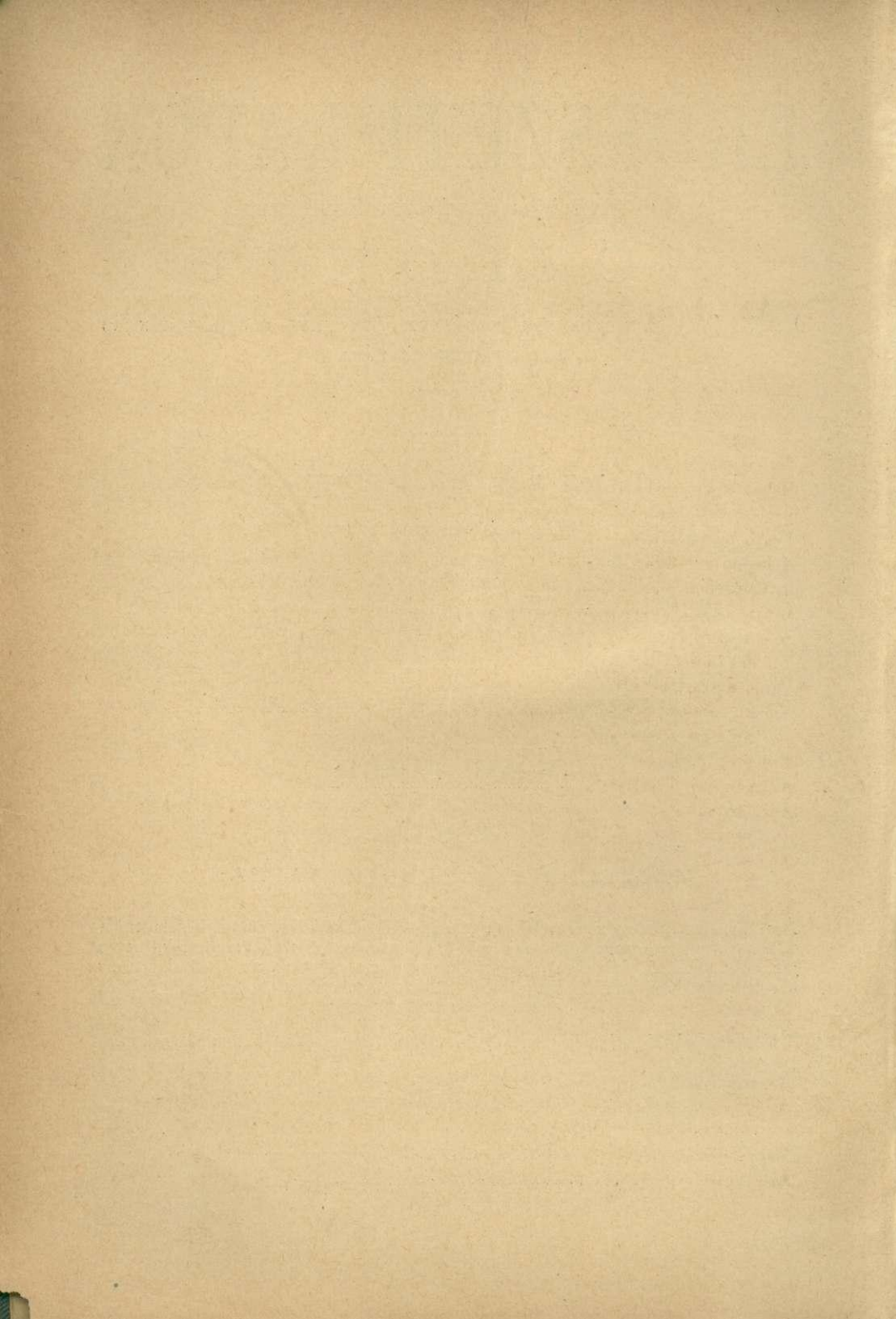
BUDAPESTEN, 1883.

ÁK. 578

A MAGYAR KIRÁLYI KALANDNYOMDÁBÓL.

Csop. V

szám.

Az „Erd. Lapok” 1883. évfolyamának tartalma.

Oldal.

Szabadalmazott sodronykötél-ergettyü. (Alkalmazva Gróf Pálffy Mór szomolányi erdőgondnokságában.) Irta: Szécsi Zsigmond, erdőakadémiai tanár	1
Sorbusainkról. Dr. Borbás Vinczétől	10
Magyarország erdőterményeinek áruforgalma az 1881-ik év 2-ik és az 1882-ik év 1-ső felében. Közli: Telkes Simon	20
Fenyő telepítés bükk által uralt területen. Irta: Spanyol Géza	32
A kéreg csersavtartalmát apasztó tényezők. Közli: Kovács Géza, főerdész	36
A Valonea tölgyfa honosításáról. Irta: Kallina Károly, erdőmester	39
Lapszemle. A „Centralblatt für das gesammte Forstwesen“. „Quebrachofa“. A „Zeitschrift für Forst- und Jagdwesen“. A „Zeitschrift für Forst- und Jagdwesen“	41—43
Van-e a szarvasnak és őznek epéje? Közli: Nyulassy Farkas	43
Vidéki levelek. Írták: Kalmár Tivadar, m. k. erdőmester és Tóthi Szabó Sándor urak	45—50
Erdészeti műszavak. Közli: Borbás Vincze	51
A fapiacról. (B.) 52, 160, 256, 357, 450, 529, 599, 683, 784, 875, 975, 1073	
Adományok a „magyar erdőtisztek és erdészeti altisztek segélyezési alapítványa“ javára	55, 257, 362, 455, 689, 882
Adományok a Wagner Károly alapítványra	56; 362
Felhívás az erdőbirtokosokhoz	57
Különfélék. Vadbőrök gyors kikészítése. „Gazdasági Mérnök“. Első magyar nemzetközi szabadalmi iroda. Erdői fenyőcsemeték nevelése. Az idegen fanemekkel való kísérletezés. „Erdészeti Zsebnaptár“ Változások az erdészeti szolgálat körében. Magyarosodunk. Halálozás	57—61
Erdészeti rendeletek tára	62, 168, 265, 369, 533, 615, 695, 986, 1078
Az Orsz. Erdészeti-Egyesület pénztáránál teljesített befizetések	73, 177, 277, 376, 460, 537, 619, 698, 793, 883, 987, 1080
Az amerikai fűrészüzletről. Irta: Belházy Jenő, m. kir. erdőtitkár	89
Az erdészeti szakoktatás a giesseni egyetemen és az erdészeti államvizsgákra vonatkozó új szabályzat Ausztriában. Ismerteti: Farbak István	99
Magyar-Horvát erdészeti kérdés	111
Az erdészet 1883. évi államköltségvetése	114

A datok az „Erdészeti műszótár“-hoz. Irták: Nagy Gyula, Hóman Bálint, Kovács Géza, Blattny Ernő, Scholcz Károly, Ujlaki István, Horváth Sándor, Ziegelhoffer Mihály, Erdődi György, Géczy Lajos, Figura József és Sárközi Miksa urak	122, 243, 436, 513, 581, 669, 761, 855
A kereskedésben leggyakrabban előforduló cserző anyagokról. Közli: Tavi Gusztáv	129
Az erdei fák régi magyar nevei. Irtá: Szerémi	133
A villám hatása a fák egészségére. Szerző engedélyével fordította és közli: J. L.—a. A.	144
Lapszemle. A „Forst- und Jagdzeitung“-ból. A fák csavart növése mint szilárdsági tényező. A tűzifafogyasztás előmozdítását célzó intézkedések. A körfűrészeknél előforduló testi sérüléseknek megakadályozásáról. „Forstwissenschaftl. Centralblatt“-ból	147—151
Vadászati tárcza. Közli: Piso Cornél, Kallina Károly, Várnai Sándor és Pausinger József urak	151, 249, 595, 870, 966
Vidéki levelek. Irták: Halácsy Kálmán és Sárközi Miksa urak	155
A madárképi dió. Közli: Dr. Borbás Vince	159
Különművek. Az országos vadászati védegyelet jutalmazása. Szarvasgomba. Az „Erdészeti Zsebnaptár“. Japán haszonfái. Fa vasuti talpfákra. Magyarosodunk	163—166
Az Országos Erdészeti-Egyesület halottai	167
A havasi fenyő (czirbolya f. Pinus cembra L.) ismeretéhez. Irtá: Lavottha Albert	193
Kirándulás a fogarasi havasokba. Irtá: Fekete Lajos	202, 307
Sorbusainkról. Dr. Borbás Vinczétől	212
Önjegyző fa-átlazó. (Reuss-Kraft szabadalma) Közli: Szécsi Zsigmond	225
A cserkéreg értékesítéséről. Irtá: gyöngyösi Schmidl Rezső	228
Egyesületi közlemények. (Az Országos Erdészeti Egyesület 1883. évi február 25-én, márcziushó 20-án, április 26-án, szeptember 1-én és november 1-én tartott választmányi ülésének jegyzőkönyve)	234, 334, 408, 734, 949
Lapszemle. A műszaki célokra szükséges szárazfa. A „The Journal of Forestry“. A „The Forestry“. A „Centralblatt für das Gesamte Forstwesen“	244—248
Vidéki levelek. Irták: Récsei Pap Albert, erdész; Reman József, urad. erdőmester és Mixkovszky Károly, m. k. erdőgyakornok	250—255
Felhívás	258
Különművek. Az erdészeti honosítási kísérletek s azok jelentősége az iparra. A bokros rozs jelentőségéről az erdőmivelnél. Az erdei mezőgazdaság befolyása az erdőtalajra. A csicsóka ültetés haszna fiatal erdőültetéseknel. A jegenye nyár. A fák revesedésének kérdéséhez. Vadásznaptár. Trágyázási kísérletek. Európa épületfa, illetve haszonfa gazdaságáról. A The Forestry októberi száma. A szalonkavadászatra. „Erdészeti Rendeletek Tára“. „Erdészeti Zsebnaptár“. Magyarosodunk. Halálkozás	258—265

A sark-térmérő (Polar-planiméter) elmélete és gyakorlati alkalmazása. Irta : Csiby Lőrincz, m. kir. erdőrendező	289
Az utak, vasutak és csatornák lejtjének befásításáról. Közli: Ercsényi Béla .	303
Az erdei- és vörösfenyő máramarosi tenyésztésének kérdéséhez. Irta: Krey- big László, m. kir. főerdész	320
A vadászatról szóló 1883. évi XX. törvényczikk	323
Tájékozás az 1885. évben Budapesten tartandó orsz. általános kiállítás ügyében .	338
Lapszemle. A „Centralblatt für das gesammte Forstwesen“-ból. A „Forst- wissenschaftliches Centralblatt“-ból. A „The Forestry“-ból. „Oesterreichi- sche Vierteljahresschrift für Forstwesen“	346—349
A kőrismag csirázó képessége. Irta: Fuchs János, m. kir. erdész	350
Vidéki levél. Irta: Lavotha Albert	351
Különfélék. Franciaország nagyobb berendezésű magfejtőkkel bir. Ter- mészetes bizonyíték. Változások az erdészeti szolgálat körében. Áthelye- zések. Magyarosodunk	366—368
Erdői famagvak gyűjtése és csemeték nevelése ügyében. Irta: Illés Nándor, m. kir. főerdőtanácsos	385
Az amerikai fűrészüzlet kérdéséhez. Irta: Maderspach Viktor	391
Adatok az Abies excelsa D. C. két fajzatának hazánkban való előfordulásához, és néhány szó az A. excelsa D. C. tobozpikkelyeinek alakjáról. Irta: Dietz Sándor	399
A fegyveradóról és a vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. törvényczikk .	415
Könyvismertetés. Fekete Lajostól	427
Lapszemle. A „Centralblatt für das gesammte Forstwesen“. A „Forstwis- enschaftliches Centralblatt“. Az „Oesterreichische Forst Zeitung“. A „Forstliche Blätter“	433—435
Vidéki levelek. Írták: Marosi Ferencz és Ziegelhoffer Mihály, erdész urak	438—449
Pályázati határidő meghosszabbítása	459
Felhívás	459
Különfélék. Nemzetközi erdészeti kiállítás. „Erdészeti Zsebnaptár“. Vál- tozások az erdészeti szolgálat körében. Magyarosodunk. Halálozás .	459—460
Az élő sövény ültetéséről és kezeléséről. Irta: Mandelik Dániel, m. k. erdőmester	473
Egy siklóserű be- vagy kirakó szerkezet a tűzifa usztatásnál. (Rajzokkal.) Irta: Marosi Ferencz, m. kir. erdész	484
Mi által fokozható a szénnyeremény? Irta: Muissy István	492
A sarjerdőkben alkalmazható vágásmód kérdéséhez. Irta: Tavi Gusztáv, m. kir. erdészjelölt	499
A gyelmek-, fűrészek- és hernyókról. Irta: Pisó Cornel, m. kir. farak- tártiszt	502
Egy lúczfenyő különös termőhelye. Közli: Ercsényi Béla, m. kir. erdő- gyakornok	507

Lapszemle. A „Forstwissenschaftliches Centralblatt“. A francia fa- cipő-iparról. A „Centralblatt für das gesammte Forstwesen“	509—512
Vidéki levél. Irta: Kováts György, m. kir. erdőőr	526
Különnfélék. A tanév kezdete a selmeczi erdészeti és bányászati akadé- mián. Magyarország gombái. Feltűnő vastagságu repkény borostyán. Szor- moru ugyan, de igaz. Magyarosodunk. Halálozás	529—532
A vigályos üzem kiváló tekintettel a bükk- és a tölgyre. Irta: Lavottha Albert, okleveles erdész	545
Elkülönítő szerkezet az usztatásnál. (Rajzzal). Irta: Marosi Ferencz, m. kir. erdész	556
A fenyvesek és a fenyvek magyar nevei Vas megyében. Dr. Borbás Vinczétől	559
Kőtörmelék, mint talajvédőszer. Irta: Pető Lajos, kir. alerdőfelügyelő	571
Douglas-fenyővel tett telepítési kísérletek. Irta: H. S.	576
A Balatonvidék erdősítése érdekében. (Nyílt levél az Országos Erdészeti- Egyesület t. választmányához). Irta: Luczenbacher Pál	577
A vanilin és coniferinről. Irta: Tomcsányi Gusztáv	578
Lapszemle. Az „Allgemeine Zeitung“ az eukalyptusról. Vasuti töltések befásításáról. A „Forstwissenschaftliches Centralblatt“ Darwin legújabb művéről. A „The Forestry“ — és a „Forstliche Blätter“-ből. A makk- telettetések	586—591
A skót erdészeti vizsgálat tárgyai. Közli: D.	591
Vidéki levél. Irta: Dévian Róbert, m. kir. főerdész	594
Figyelmeztetés az 1883. évi erdészeti államvizsgák tárgyában	608
Különnfélék. A szalma-fa. A klorophyll jegeczek sajátosságai. Cserkéreg az egerek rágása ellen. Régi magyar mű a fák betegségeiről. A fossil fatör- zsek pathológiája. Münchenben erdészeti kísérleti állomás. A fekete dió ültetése. Loranthonon élődő Viscum. Az angol erdészeti terminologia. Papiros fenyőfából. A pele (Myoxus) mint erdőpusztító Romániában erdő- tiszték kerestetnek. Magyarosodunk	608—614
Néhány szó a rosz karban lévő erdők helyrehozásáról. Irta: Fekete Lajos, m. kir. erdőtanácsos	625
Egy új közbözési képlet. Irta: Horváth Sándor	636
Magyarország erdőterményeinek áruforgalma az 1882-dik év második felében. Irta: Telkes Simon	646
Az ákácscsemeték egy újabb felfedezett ellensége. Irta: Rózsay Rezső, m. kir. erdőrendező	662
Az Ocneria dispár hernyójáról. Irta: Nagy Sándor	664
Lapszemle. A „Zeitschrift für Forst- und Jagdwesen“. A „Schweizerische Zeitschrift für das Forstwesen“. Az átmérők kikerekítéséről	666—668
A magyar nyelv érdekében. Irta: —á—é—	675
† Heyer Gusztáv	677
Vidéki levél. Irta: Marosi Ferencz	678
Hirdetmény a szegedi erdőőri szakiskola megnyitása tárgyában	684
Hirdetmény a folyó 1883-ik évben megtartandó erdészeti államvizsga tárgyában	685

Hirdetmény a folyó 1883. évben megtartandó „erdőőri szakvizsgák“ ügyében .	685
Felhívás	685
Különmfélék. A métermértékek rövidített jelzése. A váltó- és mocsárláz ellen. A fák zöld revesedése. A kohók füstje által okozott növénymérgezés. Magyarosodunk	686—688
A havasi fenyő (czirbolya f. P. cembra L.) telepítéséről. Irta: Tomcsányi Gusztáv	713
Egy új műszer a fák méréséhez (ábrákkal). Irta: Nagy Gyula	717
Hazánk fűzfáinak fajvegyülékei. Dr. Borbás Vinczétől	721
Fiume fafogalma. Közli: Tigermann Sándor	726
A körismag csirázó képességéről. Irta: Vadas Jenő, m. k. erdész	733
Az amerikai erdészek nagygyűlése. Közli: M. P.	745
Az erdészet az 1882-dik évben a Schweiczban. Irta: J. N.	753
Lapszemle. A források keletkezéséről. A tölgymakk, bükkmakk és égermag áttelelése s csemetekertekbe való elvetése	754—760
Egy új tölgyfaj s összes hazai tölgyeink	769
Tölgyállabok gyéritése a lippai erdőgondnokságban. Irta: Fuchs János, m. kir. erdész	772
Vidéki levelek. Írták: Eresényi Béla, m. k. erdészjelölt és Sárközi Miksa, járási főerdész	775—788
Az 1885. évi budapesti kiállításról	780, 866
Felhívások	788
Különmfélék. A hirneves Pressler. A cserebogár és a lötétü pusztításáról. Rovarkárok. „Erdészeti Zsebnaptár“. Magyarosodunk	789—793
Az első erdőőri szakiskola. Irta: Horváth Sándor	809
Egy új lecsapoló zsilip-szerkezet. Közli: Divald Béla, m. kir. erdész	818
A vizmosásokról. Irta: Fogassy Gyula	825
Még néhány szó „A fafogatyék beszáradás következtében“ című czikkekhöz. Irta: Belházy Jenő, m. kir. erdőtitkár	833
A fűrészművek villamos világításáról. Irta: Tavi Gusztáv	844
Lapszemle. „Vereinschrift für Forst-, Jagd- und Naturkunde“. Újabb vizsgálatok a talaj fizikai tulajdonságát illetőleg. Az erdészet a zürichi országos kiállításon. „Forstwissenschaftliches Centralblatt“	848—855
Különmfélék. A füst értékesítéséről. A romániai erdészeti állapotokról. Házfedés vászonnal. Villamos lőfegyver. Fehér cement. Kiállítási utmutató. Az „Erdőőr“ című szakkönyv. [Az „Erdészeti Zsebnaptár“. Kitüntetés. Magyarosodunk	876—881
A vörös fenyő tenyésztéséről. Irta: Illés N., kir. főerdőtanácsos	889
A fa-anyagok vizen való szállításának rendszere és eszközei Máramarosban. Irta: Kellner Valér, m. kir. erdőmester	902, 1008
Az osztrák-magyar államvaspálya társulat krassó-szörénymegyei erdőségeinek gazdasági leírása. Irta: Téglás Gábor	928, 1033
Lapszemle. Mily távolságban ültessük a tülevelű fák csemetéit? „Centralblatt für das gesammte Forstwesen“. A növények naponkénti dagadása.	

Egyenlő legyen-e az évi fahasználat, vagy a fapiacz kívánalmainak megfelelően változó	953—953
Az erdőőri szakvizsgák	958, 1060
Meghívó az Országos Erdészeti Egyesület folyó évi rendes közgyűlésére . .	978
K ü l ö n f é l é k. Ó Felsége a király látogatása a szegedi erdőőri szakiskolánál. Svájcz vadászati viszonyai. Vadhus-árak a mult században. Az erdei bogyók fontossága. A építő téglák elmállásáról. A mézvakolatról. Fehér levelű bükk. Fűzfavesszők télen való hántásáról. Magyarosodunk	980—985
Előfizetési felhívás az „Erdészeti Lapok“ 1884. évi, vagy huszonharmadik évfolyamára	993
A feltétlen erdőtalajról. Irta: K a b i n a János, kir. erdőfelügyelő	995
L a p s z e m l e. A „Schweizerische Zeitschrift für das Forstwesen“. Landolt tanár. A fenyővetőmagvak áztatása	1052—1056
Az 1883. évi erdészeti államvizsgák	1057
K ü l ö n f é l é k Három szikü dió. Fagyapju. A schweizi Emethalban. Változások az erdészeti szolgálat körében. Magyarosodunk. Halálozás	1074—1077
Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai 1883-ban	1083

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E

Kiadó:

Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő:

Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Huszonkettődik évfolyam. I. füzet. 1883. Januárhó.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti-Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak 3 frt kedvezményi árárt járathatják.

 Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Hold-utca, 21. szám, II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék.

Szabadalmazott sodronykötél-ergettyü.

(Alkalmazva Gróf Pálffy Mór szomolányi erdőgondnokságában.)

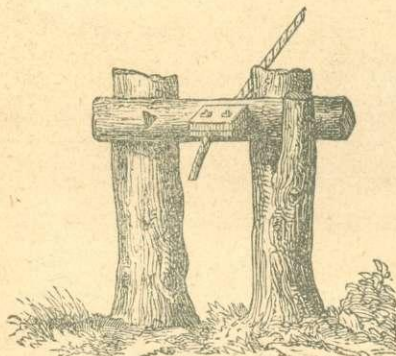
Irta: Szécsi Zsigmond, erdőakadémiai tanár.

Gróf Pálffy Mór Ő Excellentiája a szomolányi erdőgondnokságban (Nagy-Szombat mellett) 1876. évben különösen tűzifaszállításra alkalmas sodronykötél-ergettyüt állított fel, mely berendezés közzétételére azon feltétel mellett nyertem engedélyt a meghatalmazott erdőhivatal részéről, hogy a szabadalom tiszteletben tartását a tisztelt közönségnek mindjárt a cikk bevezetésében ajánljam, minthogy ezen hivatal visszaélés esetében kártérítési pert volna kénytelen megindítani. Különben a visszaélésre nincs is ok, mert az erdőhivatal ezen új és előnyös rendszer elterjedését hazánkban óhajtván, igen mérsékelt díjért megadja az engedélyt a szóban lévő ergettyürendszer használatára, sőt minden szükséges alkatrészt is haj-

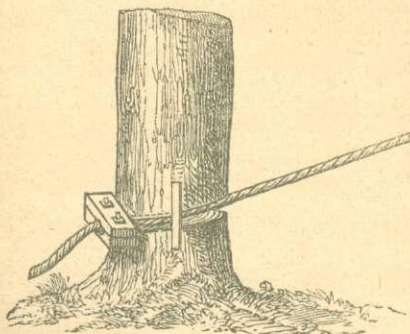
landó szállítani, s az ergettyüt, erre már gyakorolt emberei által is kész felállítani.

Az ergettyü szerkezete a következő:

a 7 szál 4 m. m. vastag sodronyból csavart kötél fadóbra van felgombolyítva, mely utóbbi az ergettyü könnyebb felállítása kedvéért szerkesztett külön koci első tengelye körül forgatható. Így viszik a kötelet az ergettyü számára már kivágott vonalon azon pont közelébe, melyen a kötél alsó végét kell megerősíteni. A kötél másik végét emberek

1-ső ábra.

2-ik ábra.

vagy állatok, az ergettyü számára kivágott, 8—9 0/0-ku ($4\frac{1}{2}$ — 5^0 foku) emelkedéssel bíró vonalon azon legfelsőbb pont felé húzzák, melyhez a kötelet megerősíteni akarják. Hogy ezen pontnak is a kivágott vonalban kell feküdnie, az magától értetődik. A kötél ezen végét átfurt törzsön, vagy alkalmas törzs hiányában a földbe bevert ezölöpön, avagy két, erős fatörzs között kellő magasságban megerősített hasábon (melynek szintén átfurva vagy befűrészelve kell lennie) (1. ábra) húzzák keresztül és csavarszorítóval erősítik meg. Ha a fa nem átfurva, de befűrészelve lett (2. ábra), ez esetben a

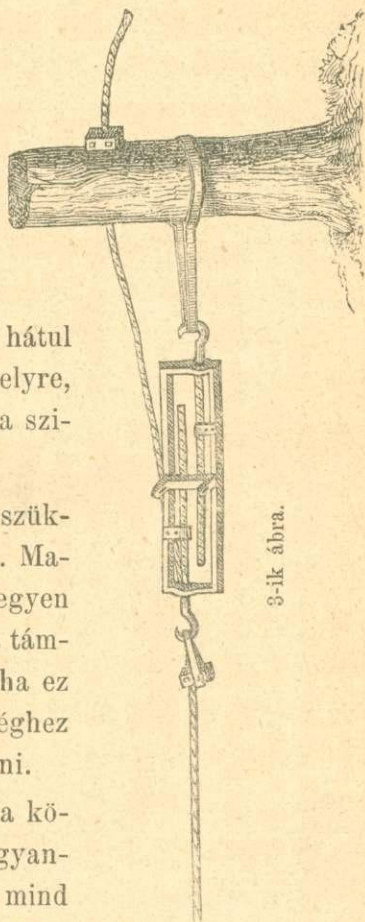
nyílást a kötél elhelyezése után vaskampó beverése által kell elzárni, nehogy a csavarszorító le vagy keresztül csuszszék. Azután a kötelet a motoláról vagy dobról teljesen legön-

gyölitik, és alsó végét hasonlóképen, a mint ez a felsővel történt, átfurt vagy bemetszett fatörzsön, czölöpön vagy hasábon keresztül és oly erősen meghuzzák, a mint az kézi erővel csak lehetséges, azután pedig csavarszorítóval erősítik oda.

Az egyelőre még lazán csüngő kötelet a végponthoz, vagy e mögött álló fához kapcsolt feszítőgéppel (3. ábra), melyet elejével egy, a kötélhez erősített csavarszorítóba beakasztanak, lassanként rövidítik meg. Ez természetesen csak több, a kötélhez egymásután elől alkalmazandó csavarszorító és az ismételve újra visszacsavarandó feszítőgép segélyével történhetik, mely visszacsavarás előtt az elől megfeszített és ennél fogva hátul meglazult kötelet munkások huzzák helyre, és azt újra és újra csavarszorítóval a szilárd ponthoz erősítik.

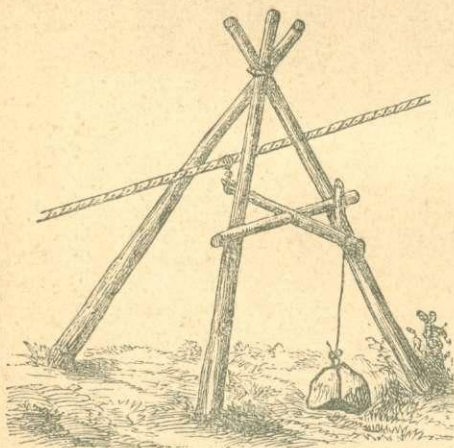
Ily módon lehet a kötélnak a szükséges feszültséget lassanként megadni. Magától érthető, hogy a feszültség ne legyen oly nagy, miszerint általa a kötélnak a támfákra való felhuzása gátoltassék; de ha ez már megtörtént, a kötelet a szükséghez képest még jobban is ki lehet feszíteni.

A pálya leszerelése alkalmával a kötélnak lehuzása és felgombolyítása ugyanazon motolával eszközöltetik, miután mind a két kötélvégről a csavarszorítók levéttettek, és alsó vége a motolára lett erősítve. A felgombolyítást vagy feltekerést emberek végzik, mialatt a motola egy helyen

marad s a kötél a lejtőn lehuzatik. A motolát, melyre a kötél már fel van gombolyítva, közönséges szekérre rakják, a kocsi tengelyére pedig más üres motolát fűznek fel, ily módon folytatván a legombolyítást.

Az oszlopok, támfák, emeltyük, s a pálya egyéb alkatrészei a helyszínén található fából állíttatnak elő, és csak azon részek, melyeknél nagyobb szilárdság kívántatik, vonatnak be vassal. Hogy a pálya egyik helyről a másikra könnyebben átszállítható s ott felállítható legyen, szegek helyett kizárólag csavarok használatnak, melyeknek különféle nemei természetesen egyenlő nagysággal birnak; miért is az egész könnyen szétszedhető s szinte oly könnyen összerakható.

4-ik ábra.

Az állványok (4. ábra), azaz az oszlopok az emeltyükkel együtt a felszíni alakzatnak s az esés követelményeinek megfelelő magasságban és 40—60 méternyi, kivételesen ennél is nagyobb távolságban vannak egymástól elhelyezve, és a helyi viszonyok szerint a legegyszerűbben szerkesztve. Benn az erdőben oszlopok nem alkalmaztatnak; itt az emeltyük álló

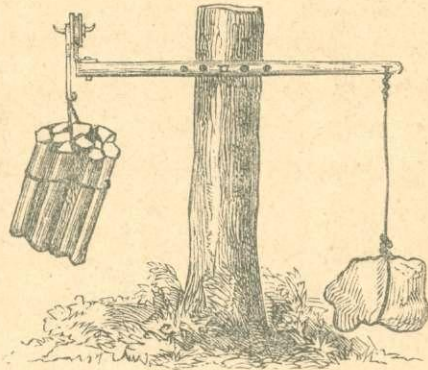
fákhoz erősíttetnek, melyeket azonban gondosan kell kiválasztani, mivel a munka zavartalan folyama nagyrészt a támpontok jó elhelyezésétől függ.

A kötél s a rajta továbbmozgó teher súlya az emeltyükarok megfelelő hossza s vastagsága, és szükség esetében fel függesztett kövek s fahasábok által (5. ábra) egyensúlyoztatik.

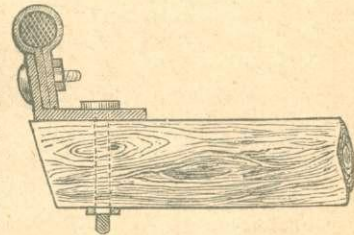
Az emeltyük 8—12 cm. vastag és 3—6 m. hosszú fából az erdőben készülnek; elől rézsut vannak levágva, hogy a csiga kanyarvása hozzájuk ne surlódjék, és 15—20 m. m. vastag, 15—16 cm. hosszú facsavarok segélyével az oszlopokhoz vagy állófákhoz erősíttetnek, melyek e helyen megfelelően lesimitandók.

A kötelnek az emeltyükön való megerősítése a kötelet teljesen körülfogó bádoghüvelyek (6. ábra) által történik, mely hüvelyek erős könyökvasakhoz, s ezek ismét az emeltyük innenső végéhez vannak csavarral szilárdan megerősítve. A kötelet körülfogó hüvelyeknek különösen

jól kell szerkesztve lenniök, a kötelhez teljesen hozzásimulniök, és széleiknek rézsutosan, vékonyan kell leráspolyozva lenniök, hogy a facsigák meg ne sérüljenek, a teher tovamosztásában fel ne tartóztassék és ki ne zökkenjen, végre pedig, hogy az emeltyü a kötelhez való függélyes helyzetéből ki ne ránassék.

5-ik ábra.

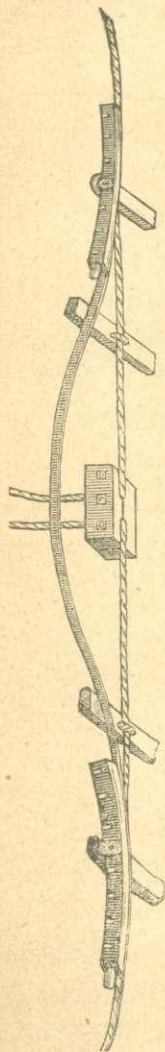
6-ik ábra.

Két kötelnek egymással való összekapcsolása két lyukkal ellátott csavarszorító által történik (7. ábra); az egyik kötelről a másikra való átmenet pedig a két kötel és egy vassin két végére húzott, s mind a kettőhöz jól odaillő, alul egybecsavart faékkal összeszorított bádoghüvelyek által eszközöltetik, mi ugyanazon ábrán látható.

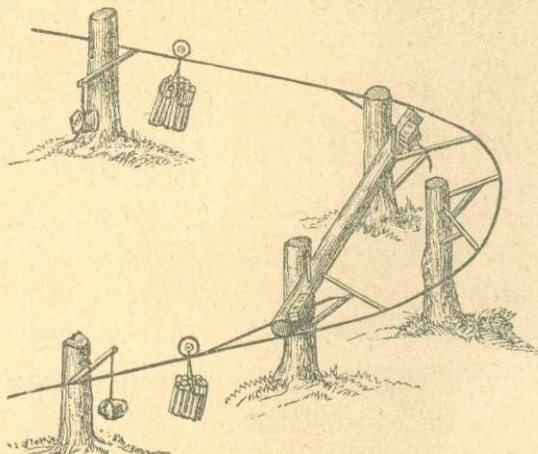
Ezen eljárás ugyanaz marad a kanyarulatoknál is (8. ábra), a midőn azonban a kifeszítendő sodronykötelet, irányának megváltoztatása miatt elvágni nem szükséges. Az egyenes iránytól való minden eltérésnek azonban olyannak kell lennie, miszerint

a teher azokon minden segítség nélkül elhaladhasson, minthogy ellenkező esetben a nagyobb számú személyzet az üzemet igen megdrágítaná, a miért is kanyarulatok lehetőleg kikerülendők. A mennyiben ez azonban lehetséges nem volna, az egyenes iránytól való mindazon eltérésnél, mely a terü ingását azon oldal felé tételezi fel, melyen a csiga kanyarvasa lelóg: a terü lerepülésének megakadályozására a sinnel párhuzamosan léczeket szükséges alkalmazni.

A facsigák (5. ábra) teljesen légszáraz gyertyán-, szil- vagy kőrisfából vannak esztergályozva, és hogy a kanyarvasak az emeltyükhöz,

7-ik ábra.

8-ik ábra.

eresztékekhez és csavarfejekhez ne surlódjanak, valamint hogy el ne törjenek, kellő vastagsággal is bírnak. Hogy az idő

viszontagságai s a megromlásnak jobban ellentálljanak, elkészítésük után forró kátrányba áztatják be, és azután letisztítva, legalább kétszer bekenik olajfestékkel. Hogy a facsigákat a vastengelyek erősen ne koptassák, bádoghüvelylyel vannak kibélelve, mely egyszersmind a kanyarvasnak is ágyul szolgál; kerületükön pedig minél több erős hasonnemű faszeg verendő be, szintén a gyors lekoptatás megakadályozására, a mi a gömbölyüséget és vele rendes járásukat csorbítaná. A csigák vastengelyei két végökön felfelé hajló meghosszabbítással birnak, hogy a csigák leesés alkalmával oly könnyen el ne törjenek. A befelé függő, s lent derékszögben behajló kanyarvas forgatható szeggel van ellátva, melynek vége több horogra oszlik, melyekbe a terüt hordó kötelek akasztatnak.

A terük felfüggesztésére u. i. 7—8 mm. vastagságú, lent bőrrel bevont, fent pedig gyűrűvel ellátott, s kátránnyal átítatott kenderkötél hurkok vannak használatban, melyek sokkal olcsóbbak, nem oly könnyen tekerednek össze és törnek el, mint a sodronyból készütek, és visszaszállításuk is csekély súlyuknál fogva igen jutányos.

Az ergettyü 8 0/0-nyi esése mellett legjobbnak bizonyult, ha a terü 50 kgrmos (8—16 hasáb), midőn mérsékelt sebességgel és minden fék nélkül halad lefelé. Ilyen pályán 4 szállitmány is felrakható 1 percz alatt, melyek közül 3 akadály nélkül lejut, 1 pedig valószínűleg valamely kanyarnál megáll, melyet az itt álló munkás horgas pózna segélyével tovább tol.

Az előforduló akadályokat s idővesztéseket mind számba véve, 10 munkaóra alatt 4000 méternyi távolságra legalább 40—60 ürköbméter kemény hasábfát lehet leszállítani.

Négy szállitmánynak a pálya kiindulási pontjáról 1 percz alatt való leeresztésére 8 munkás elegendő, ha a fa közvetlen

a pálya alatt vagy mellette kellően van összerakva, mely 8 munkás a fa összekötésével, felrakásával és lebocsájtásával foglalkozik.

A fának a kötélről való levételéhez s a már leszállítottnak felállításához, a — leszállított famennyisége szerint — 2, legfeljebb 4 munkás szükséges, ha a pálya a fa lerakása s felállítása megkönnyítésére, végpontjában a kellő irányban és a kellő eséssel lett meghosszabbítva. A pálya végén egy rözseköteg akadályozza a csigák és kanyarvasak megsérülését.

A csigákat és kötélhurkokat kétkerekű ökrös fogatok viszik ismét fel a hegyre, melyek lemenőleg fát hoznak, mi által a csigák felszállítása majdnem költség nélkül történik.

Esős időben nem eregetnek, hogy a csigák meg ne vetemedjenek.

Hogy mennyibe került 1 méter bükkfának leszállítása, napszámban pontosan meghatározni nem tudják, a mennyiben a fának a pályához való közelítése, valamint az eleinte nem eléggé szilárdan szerkesztett pálya-alkatrészek újból való felállítása és javításának költségei nem lettek külön felszámítva, s ezen első felállítás, valamint a munka foganatosítása is inkább csak tanulmánynak tekintetett. Mindazonáltal és daczára a számos elkövetett hibáknak, valamint a kísérletképen alkalmazott 12 kanyarulatnak, melyek szintannyi, legalább 25—40 krral fizetett napszámot igényeltek, úgy hiszik, hogy a tulajdonképeni leszállítás még napszám mellett sem rugott ürméterenként 4000 méternyi távolság mellett 50 krnál magasabbra. Hogy a szakmáymunka már jól berendezett pályán sokkal előnyösebb leend, felesleges bizonyítgatni.

Egy 4000 m. hosszú sodrony-kötélergettyű felállítása, (az ott szerzett tapasztalatok szerint), ha a vonal jól lön megválasztva, napszámokkal nem kerül többbe, mint a sodronyérték 4⁰/₀-kába, az erdészeti személyzetet és az alkalmazott

saját fogatokat azonban ide nem számítva. Egy hossz méter sodronykötél súlya 1 kgram, s ára 40 krajczár.

Hogy a fentebbi százalék rövidebb vonalon nagyobb, és hosszabb vonalon kisebb leend, az magától értetődik; ép úgy az is, hogy a pályavonal kivágatása a „fatermelési“ költségekhez veendő, megemlítvén ez uttal, hogy a fa, mely a vonal kivágatása által nyeretik, a felállítás költségeit messze túlhaladja, és hogy ezen kivágás az állabok legcsekélyebb kára nélkül eszközölhető, tekintet nélkül az állabok korára, mert ezen keskeny vonal csakhamar úgy eltűnik, hogy az csak nehezen ismerhető fel.

Az ergettyü könnyebb elszállítására s felállítására e célra alkalmas kocsi készítettett, melyen 1000 m. sodronykötél minden hozzá tartozóval elfér, s melynek elő- és hátsó része azon rendeltetéssel bir, hogy az ergettyü felállításánál és szétbontásánál külön-külön alkalmaztathassék, és segítségével a kötél fel- és legöngyölítése megkönnyíttessék. Hosszabb ergettyüvonal montirozásához szükséges kötelek az említett kocsihoz idomitott motolákra felgombolitva a felszerelés többi részeivel közönséges szekereken szállithatók.

A fentebbi kötél ergettyü szétbontása csak néhány napi munkába, és a saját fogatokat nem számítva, csak 22 frtba került.

A szabadalmazott javítások lényege, melyek által ezen rendszer egyéb sodronykötél-ergettyüktől különbözik, annak lehetőségében áll, hogy az ergettyüt tetszés szerinti hosszúságu és számu sodronykötélből lehet készíteni, s minden irányba, még kanyarulatokkal is, a lehető legcsekélyebb eséssel, — ennél fogva lehető messzire — a felszínhez való oly módoni hozzá simulással lehet vezetni, miszerint a támaszpontok, illetőleg emeltyük könnyen felállithatók, s a terü a kötélre könnyen felemelhető legyen, a nélkül, hogy azt az egyik kötélről

a másikra átszállítani kelljen, hanem saját súlyánál fogva, vagy csak helyenkénti csekély utántolással rendeltetése helyére eljusson. A terü a földtől oly távolságban csüng, hogy az szállítás közben a talajhoz ne surlódjék, de nagyon magas se legyen, s tehát azt esetleges munkafennakadásoknál a kötélről könnyen levenni, arra ismét feltenni, vagy pedig tovább tolni lehessen.

A javítások további előnye abból áll, hogy míg más szállítási eszközöknél a kocsi a tényleges tehernek $\frac{1}{3}$ -át képezi, mely üresen szállítandó vissza: ezen rendszernél a szállító eszköz a tényleges tehernek $\frac{1}{20}$ -át képezi, minthogy a szállítmány körülbelül 50 kgrmot, egy csiga a kanyarvassal együtt azonban csak $2\frac{1}{2}$ kgrmot nyom.

A harmadik fontos előny abban fekszik, hogy az ergettyü gyorsan szétszedhető, könnyen szállítható és minden arra alkalmas vonalon ismét könnyen felállítható. Így péld. 4000 m. hosszú ergettyüt 4—5 szekéren tovaszállítani lehet.

A mint a fennebbiekből látjuk, ezen ergettyürendszer az annyi fát emésztő facsusztatók legalább részbeni kiszorítására alkalmatosnak ígérkezik.

Sorbusainkról.

Dr. Borbás Vinczétől.

Sorbusaink (berkenye) közül a *S. domestica* (fojtós berkenye) ismeretes gyümölcsfánk, a többi faj pedig erdeinknek valóságos dísze. A *S. Aria* alacsonyabban fekvő erdeinkben szép ezüstös színű leveleivel emeli a zöld erdők tisztásainak érdekességét, őszkor szép piros almácskáival eleveníti fel a már-már haldokló természetet.

De maradandó azon kedves látvány emléke is, melyet magasabban fekvő erdőkből magunkkal hozunk, hol ismét a